

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика, професор

Наталія САВИЧУК

10 березня 2026 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення

**результатів дисертації Пуховського Богдана Анатолійовича
на тему: «Депресивні розлади підліткового та юнацького віку:
диференційна діагностика, коморбідні стани та принципи лікування»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»
наукова спеціальність 14.01.16 «Психіатрія»**

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувачем Пуховським Богданом Анатолійовичем повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика (НУОЗ України імені П. Л. Шупика), що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

Аспірант Пуховський Богдан Анатолійович здобув глибинні знання зі спеціальності «психіатрія»; оволодів загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного світогляду; набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; набув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи англійською мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта Пуховський Богдан Анатолійович був затверджений рішенням вченої ради НУОЗ України імені П. Л. Шупика від 16.11.2022, протокол № 8.

Науковий керівник д.мед.н., професор Пилягіна Галина Яківна, завідувач кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

Термін виконання роботи: 2022 – 2026 роки.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи аспіранта Пуховського Богдана Анатолійовича виконані своєчасно в установлені терміни, що підтверджено результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Дослідження проведені своєчасно і в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

3. Актуальність теми дисертації

Депресивні розлади у підлітковому та юнацькому віці є однією з найбільш гострих та соціально значущих проблем сучасної психіатрії. В останні роки спостерігається неухильне зростання поширеності цієї патології серед пацієнтів молодших вікових груп, що супроводжується значним поліморфністю клінічної картини, її атипівістю, поєднанням з поведінковими порушеннями та схильністю до затяжного перебігу. Так, складнощі диференційної діагностики депресивних розладів у підлітковому та юнацькому віці зумовлені їх поєднанням з симптомокомплексами, що значно обтяжують їх прояв та перебіг: зокрема, це стосується синдрому деперсоналізації-дереалізації, obsесивно-компульсивного синдрому тощо. Це може призводити до несвоєчасного виявлення тяжкого депресивного розладу або помилок у тактиці ведення пацієнтів.

Особливої актуальності проблема набуває через надзвичайно високий рівень коморбідності депресивних станів у підлітковому та юнацькому періодах. Найбільшу стурбованість викликає тісний клініко-патогенетичний зв'язок депресивних симптомів із саморуйнівною поведінкою (суїцидальними спонуканнями та несуйцидальними самоушкодженнями), що становить пряму загрозу життю пацієнтів і потребує негайного реагування. Також інші коморбідні розлади (як транссиндромні, так і транснозологічні), такі як різні поведінкові порушення, харчової поведінки, гендерна дисфорія, епізодичне вживання психоактивних речовин, віртуальні залежності, значно впливають на проблему якісної і своєчасної діагностики, а також ефективності лікування депресивних розладів підліткового та юнацького віку.

Саме тому, незважаючи на наявність загальних стандартів надання спеціалізованої психіатричної і медико-психологічної допомоги пацієнтам з депресивними розладами у підлітковому та юнацькому віці, існуючі терапевтичні підходи потребують суттєвої оптимізації щодо їх фокусного та комплексного застосування. Виникає гостра необхідність у розробці персоналізованих стратегій, які б враховували статево-вікові особливості таких

пацієнтів, структуру психопатологічних синдромів, специфіку їх коморбідних порушень, насамперед, саморуйнівної поведінки. З огляду на це, комплексне вивчення клініко-психопатологічних особливостей депресивних розладів підліткового та юнацького віку, вдосконалення критеріїв їх диференційної діагностики, поліпшення принципів їх комплексного лікування, побудова ефективних моделей маршрутизації таких хворих є своєчасним, науково обґрунтованим та вкрай необхідним науковим завданням для сучасної психіатрії, результати якого мають бути втілені в систему практичної охорони здоров'я молоді України.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження аспіранта Пуховського Богдана Анатолійовича на тему «Депресивні розлади підліткового та юнацького віку: диференційна діагностика, коморбідні стани та принципи лікування» виконано в межах НДР кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін на тему: «Оптимізація діагностики соціальної дезадаптації у хворих з хронічними психічними розладами», № державної реєстрації 0119U100093, керівник НДР – завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор Пилягіна Галина Яківна, професор кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін НУОЗ України імені П. Л. Шупика, та є фрагментом даної науково-дослідної роботи.

5. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна

Аспірантом Пуховським Богданом Анатолійовичем вперше:

- розкрито, що в умовах зростання поширеності афективної патології серед підлітків та молоді депресивні розлади з транссиндромними й транснозологічними коморбідними станами, як обтяженим атипичним перебігом, є значущою проблемою щодо погіршення психічного здоров'я в підлітковому та юнацькому віці, котра вимагає удосконалення підходів до їх диференційної діагностики та комплексної, поетапної терапії з урахуванням прогностичної оцінки перебігу цих психічних розладів;

- визначено комплекс клініко-психопатологічних характеристик коморбідних станів (зокрема, проявів саморуйнівної поведінки, обсессивно-компульсивного синдрому та синдрому деперсоналізації-дереалізації, розладів харчової поведінки, гендерної дисфорії тощо) та їх вагомий обтяжуючий патопластичний вплив на перебіг депресивних розладів у досліджуваному контингенті;

- доведено, що наявність коморбідної суїцидальної та несуйцидальної саморуйнівної поведінки обумовлює високу життєву загрозу для пацієнтів молодших вікових груп із депресивними розладами, що суттєво впливає на перебіг захворювання та значне зниження соціальної адаптації цих хворих, своєчасність і якість диференційної діагностики таких коморбідних порушень, вибору терапевтичних підходів і маршрутизації хворих;

- обґрунтовано доцільність проведення своєчасної диференційної діагностики проявів депресивних розладів з коморбідними порушеннями у

підлітковому та юнацькому віці задля виявлення клініко-патогенетичних предикторів та проявів саморуйнівної поведінки, а саме ризику здійснення суїцидальних дій чи самоушкоджень, з подальшою побудовою та впровадженням діагностичної моделі на індивідуальному рівні;

- обґрунтовано модель оптимізації комплексної терапії пацієнтів молодших вікових груп із депресивними розладами з коморбідними порушеннями, суттєвими елементами якої є алгоритми поєднання фокусованої психофармакотерапії і короткотривалих психотерапевтичних інтервенцій (з включенням персоніфікованих підходів когнітивно-поведінкової та сімейної терапії) в залежності від статевих і трансиндромологічних коморбідних особливостей клінічної картини психопатологічних порушень, а також поетапні фокус-направлені заходи з реабілітації та психологічної підтримки таких хворих та їх родин.

За результатами дослідження доповнені наукові знання про клініко-психопатологічні особливості депресивних розладів підліткового та юнацького віку, які обтяжуються коморбідними психопатологічними порушеннями, та удосконалені підходи до організації диференційної діагностики і комплексного лікування таких пацієнтів.

6. Нові науково обґрунтовані теоретичні та / або експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень

Теоретичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в суттєвому доповненні теоретичних засад психіатрії та медичної психології в частині вчення про патогенез, клініко-психопатологічну структуру та віково-статеву диференціацію депресивних розладів підліткового та юнацького віку, котрі обтяжуються різноманітними коморбідними психопатологічними порушеннями, а також удосконалення концептуальних клініко-прогностичних підходів щодо їх перебігу, підходів до диференційної діагностики та принципів комплексного лікування.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати стали підставою для:

- розробки та впровадження алгоритмів диференційної діагностики депресивних розладів в залежності від їх клінічних проявів та наявності коморбідних психопатологічних порушень при наданні спеціалізованої психіатричної медичної допомоги таким пацієнтам;

- розробки та клінічної апробації діагностично-лікувальної моделі, що покращує терапевтичну маршрутизацію пацієнтів підліткового та юнацького віку з депресивними розладами з різноманітними коморбідними психопатологічними порушеннями;

- розробки та клінічної апробації оптимізованої комплексної терапії пацієнтів молодших вікових груп із депресивними розладами з коморбідними порушеннями зі спрямованістю на їх персоніфікацію стратегій та урахуванням статевих і вікових особливостей;

З метою визначення впливу окремих клінічних предикторів на ризик тяжкості перебігу депресивних розладів, що поєднані з різноманітними коморбідними психопатологічними порушеннями, та розробки прогностичної моделі була застосована багатовимірна бінарна логістична регресія. Для оцінки прогностичної ефективності побудованої моделі та визначення оптимальних порогових значень чутливості і специфічності проведено ROC-аналіз із розрахунком площі під кривою (AUC)

При аналізі отриманих результатів аспірантом Пуховським Богданом Анатолійовичем було застосовано засоби ліцензованого програмного забезпечення Statistica 10 (ліцензія № STA999K347156-W), Statgraphics for Windows та електронних таблиць Microsoft Excel 2016.

8. Апробація результатів дисертації

Основні положення дисертації доповідались та обговорені на засіданнях кафедри психіатрії, психотерапії та медико-психологічних дисциплін НУОЗУ імені П. Л. Шупика.

Закордонних науково-практичних конгресах, симпозиумах і конференціях:

1. Galyna Pyliagina; Bohdan Pukhovskiy, «Adolescent Depression with Self-destructive behaviour: sex differences» INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR SUICIDE PREVENTION, IASP 33 World Congress rd 10-13 June 2025 Vienna, Austri.

Науково-практичних конгресах, симпозиумах і конференціях з міжнародною участю:

1. Пуховський Б. А., Пилягіна Г. Я., «Особливості сімейних взаємовідносин у пацієнтів з депресивною симптоматикою та саморуйнівною поведінкою в підлітковому віці». VI Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Психосоматична медицина: наука та практика», 02.11.2023 р., м. Київ, Україна.

2. Пуховський Б. А., Пилягіна Г. Я., «Використання психодіагностичних методів для диференційної діагностики депресивних розладів у юнаків та підлітків». Науково-практична конференція з міжнародною участю «YOUNG SCIENCE 5. 0» (для молодих вчених), 24.05.2024 р., м. Київ, Україна.

3. ПИЛЯГІНА, Г., & ПУХОВСЬКИЙ, Б. . (2024). САМОРУЙНІВНА ПОВЕДІНКА ПРИ ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДАХ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ. Науковий збірник за матеріалами конференції «Медична фізика – сучасний стан, проблеми, шляхи розвитку. Новітні технології», 1(1), 402-407. <https://doi.org/10.17721/3041-1491/2024.11-52>

4. ПУХОВСЬКИЙ, Б. А. ПИЛЯГІНА, Г. Я. «Аналіз психопатологічних чинників депресивних розладів: їх міжособистісні та статеві відмінності у підлітковому віці». YOUNG SCIENCE 6.0 – Конференція молодих вчених в медицині, 15.05.2025 р., м. Київ, Україна.

5. ПУХОВСЬКИЙ, Б. А. «ПСИХОПАТОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДЕПРЕСІЇ ТА САМОРУЙНІВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ» IV Науково-практична конференція з міжнародною участю Психіатрія, наркологія, клінічна

психологія та загальна медична практика: міждисциплінарні питання сучасності, 16-17.05.2025 р., м. Київ, Україна.

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 3 публікаціях, зокрема 2 статей в наукових фахових журналах, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України», 1 статті, що індексуються Scopus або Web of Science; 3 робіт в збірниках та матеріалах з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, з них 1 іноземні.

1. Pukhovskiy, B., & Pyliagina, G. (2023). Comorbidity Depression and Self-destructive Behavior in Adolescence: Comparative Sex Analysis of Clinical Cases. *Health of Man*, (4), 24–34. <https://doi.org/10.30841/2786-7323.4.2023.298550> (SCOPUS)

2. Пуховський, Б., & Пилягіна, Г. (2024). Психодіагностика у диференційній діагностиці депресивних розладів підліткового та молодого віку. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(1). <https://doi.org/10.26766/pmgrp.v9i1.498>

3. Пуховський, Б., & Пилягіна, Г. (2025). Коморбідність депресивних розладів підліткового і молодого віку з саморуйнівною поведінкою та розладами харчової поведінки. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 10(4). <https://doi.org/10.26766/pmgrp.v10i4.685>

Провідний внесок за обсягом у матеріали публікацій належить аспіранту. Аспірант Пуховський Богдан Анатолійович брав участь в статистичній обробці та аналізі одержаних результатів та підготовці матеріалів до друку.

Повний список публікацій додається.

10. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист

Автором самостійно проведено аналіз даних наукової літератури за темою дослідження, поставлено конгруентні меті задачі, підібрано відповідні методи дослідження. Самостійно проведено обстеження контингентів, проаналізовано та інтерпретовано отримані дані, написано наукові праці, написано текст дисертації. Особисто виконано статистичне опрацювання, аналіз та узагальнення отриманих результатів, сформульовані висновки та практичні рекомендації, оформлено дисертаційну роботу та анотацію.

11. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертації

Аспірантом Пуховським Богданом Анатолійовичем вчасно представлені всі матеріали в комісію з питань етики НУОЗ України імені П. Л. Шупика з метою проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики на етапі планування роботи (07 листопада 2022 р.) та повторної біоетичної експертизи дисертаційного

дослідження (27 лютого 2026 р.) щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики за результатами відкритого розгляду матеріалів дисертацій на засіданні Комісії з питань етики НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

За висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам, а також матеріалам, поданим на етапі планування роботи.

12. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням наукового стилю викладення. Дисертація викладена на 224 сторінках друкарського тексту, з них обсяг основного тексту 160 сторінок; містить 28 таблиць, 10 малюнків, 10 додатків. Текст складається із вступу, шести розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел. Бібліографія включає 201 джерело, із них кирилицею – 4, латиною – 197, власних публікацій за темою дисертації – 3.

13. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол Експертної проблемної комісії за спеціальністю 14.01.16 «Психіатрія». Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта Пуховського Богдана Анатолійовича, всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

14. Набуття теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей. Відповідність дисертації вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 (або чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Аспірантом Пуховським Богданом Анатолійовичем здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Пуховський Богдан Анатолійович оволодів методологією наукової та клінічної діяльності, а також провів власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару від 19 березня 2026 встановлено, що результати виконаного наукового дослідження вирішують важливе наукове завдання – підвищення ефективності надання медичної допомоги шляхом удосконалення диференційної діагностики, виявлення коморбідних станів та оптимізації принципів лікування депресивних розладів у пацієнтів підліткового та юнацького віку, а дисертація аспіранта Пуховського Богдана Анатолійовича на тему «Депресивні розлади підліткового та юнацького віку: диференційна діагностика, коморбідні стани та принципи лікування» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (14.01.16 «Психіатрія») повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 (та/або актуальної постанови КМУ) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

Головуючий на засіданні

фахового семінару,
завідувач кафедри загальної, дитячої,
судової психіатрії і наркології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика,
д.мед.н., професор

Вячеслав МІШИЄВ

Рецензент,

доцент кафедри загальної, дитячої,
судової психіатрії і наркології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика
к.мед.н., доцент

Світлана МАКАРЕНКО

Рецензент,

доцент кафедри психіатрії,
психотерапії та
медико-психологічних дисциплін
НУОЗ України імені П. Л. Шупика
к.мед.н., доцент

Людмила УРАЛОВА

Секретар фахового семінару,

асистент кафедри психіатрії,
психотерапії та
медико-психологічних дисциплін
НУОЗ України імені П. Л. Шупика
PhD з психіатрії

Олександр БАШИНСЬКИЙ